

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/93/2022
Identifikačné číslo spisu:	1116202476
Dátum vydania rozhodnutia:	24.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1116202476.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. C., H., N. XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou HKP Legal, s.r.o., Bratislava, Krížkova 9, IČO: 36 727 334, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 4C/14/2016, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2021 sp. zn. 3Co/108/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I, ako súd prvej inštancie, rozsudkom z 2. októbra 2019 sp. zn. 4C/14/2016 v spojení s opravným uznesením zo 17. júla 2020 sp. zn. 4C/14/20106 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 12 015 eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania. Žalobca si na súde prvej inštancie uplatňoval voči žalovanej náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z."), ku ktorej malo dôjsť jeho nezákonným trestným stíhaním a vzatím do väzby. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že na rozhodnutie o väzbe žalobcu je potrebné nahliadať ako na spôsobilý titul zodpovednosti štátu za škodu, nakoľko bol žalobca spod obžaloby oslobodený. Vznik nároku na náhradu škody by vylučovalo zavinenie si väzby samotným žalobcom, čo však nebolo v tomto konaní preukázané. Pokiaľ išlo o uplatnenú náhradu škody, ktorá mala vzniknúť v majetkovej sfére žalobcu (trovy obhajoby, cestovné náklady, náhrada osobných výdavkov vo väzbe, ušlá mzda), súd prvej inštancie dospel k záveru, že k týmto nárokom žalobca neunesol dôkazné bremeno. Výšku nemajetkovej ujmy v peniazoch priznanú žalobcovi (12 015 eur) súd prvej inštancie stanovil spôsobom, že za každý deň od jeho vzatia do väzby po jeho prepustenie (801 dní) priznal žalobcovi sumu 15 eur, čo predstavuje náhradu na spodnej hranici priznávaných náhrad, zohľadniac okolnosti daného prípadu, najmä osobu a život žalobcu pred vzatím do väzby.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 28. októbra 2021 sp. zn. 3Co/108/2020 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením vo výroku, ktorým žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi 12 015 eur, potvrdil, vo výroku, ktorým žalobu v časti uplatnenej sumy 100 025 eur zamietol a vo výroku o náhrade trov konania rozsudok prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. V odôvodnení rozsudku odvolací súd poukázal na to, že žalobca dôvodnosť uplatneného nároku vyvodzoval z ustanovenia § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z. majúc za to, že rozhodnutím Okresného súdu Trnava zo 7. marca 2009 bol vzatý do väzby, pričom následne bol rozsudkom totožného súdu z 2. decembra 2012 sp. zn. 30T/50/2009 oslobodený spod obžaloby, nakoľko nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol stíhaný. Žalovaná skutočnosti týkajúce sa väzby žalobcu nenamietala, avšak bola toho názoru, že nárok na odškodnenie mu nepatrí, keďže žalobca si väzbu zaviniť sám (§ 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.). Odvolací súd sa s touto argumentáciou žalovanej nestotožnil, pretože v konaní nepreukázala tvrdenia o zavinení väzby samotným žalobcom. Na prijatie záveru o zavinení väzby pritom nestačí len existencia zákonného dôvodu väzby v zmysle príslušného ustanovenia Trestného poriadku (v danom prípade § 72 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku), ale je potrebná prítomnosť konkrétneho konania obvineného, ktorým dal príčinu na uvalenie väzby. Z dôvodu, že zákon č. 514/2003 Z.z. zavinenie väzby bližšie nedefinuje, je interpretácia a aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. zverená všeobecným súdom. Významovo a dosahom totožné ustanovenie obsahovala aj predchádzajúca právna úprava zodpovednosti štátu za škodu, keď ustanovenie § 5 ods. 2 písm. a) zákon č. 58/1969Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (účinného do 30. júna 2004) dokonca demonštratívne uvádzalo, čo sa považuje za zavinenie poškodeného na uvalení väzby. Aktuálna právna úprava sa nijako od predošlej právnej úpravy neodchýlila (došlo iba k vypusteniu príkladov zavineného konania), a preto je podľa odvolacieho súdu stále použiteľným stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR z 30. novembra 1977, sp. zn. PlsF 3/77, podľa ktorého sa v sporoch o náhradu škody skúma, či ten, na kom bola väzba vykonaná, si ju zaviniť sám najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia (k tomu rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 8Cdo/134/2020). K vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu totiž nestačí, že tu bol zákonný dôvod väzby v zmysle ustanovení Trestného poriadku alebo jej trvania, ale treba, aby si obvinený sám väzbu zaviniť. I keď pritom zákon len príkladom uvádza, ktoré konanie obvineného treba považovať za zavinenie väzby (napr. pokus o útek), rozhodne vždy predpokladá určité konkrétne konanie obvineného, ktorým dal príčinu na uvalenie väzby. To znamená, že podľa úpravy vzatia do väzby a jej trvania zakotvenej v Trestnom poriadku bude tu zákonný dôvod väzby, a teda skutočnosť, ktorá odôvodňuje obavu, že obvinený napr. ujde alebo že bude pokračovať v trestnej činnosti alebo že bude pôsobiť na svedkov a podobne. Pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu by malo však byť preukázané aj určité (iné) konanie obvineného, napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov, a podobne, ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, lebo len v takomto prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby. Nemožno preto jednoznačne vidieť zavinenie na uvalení väzby len v tom, že okresný prokurátor zdôvodnil vzatie do väzby konštatovaním, že išlo napr. o osobu niekoľkokrát súdne trestanú pre majetkové a iné delikty a vzhľadom na osobu páchatel'a je nebezpečenstvo, že by mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu a trestu, a že je to dôvodná obava, že by mohol i naďalej pokračovať v páchaní trestnej činnosti obdobnej povahy. Zrejme nepôjde taktiež o zavinenie na vzatí do väzby ani vtedy, keď sa obvinený ku spáchaniu trestného činu nepriznal alebo odmieta vypovedať, a tak svojím konaním vzbudzuje dôvodné obavy, že by mohol mariť vyšetrovanie pôsobením na svedkov alebo spoluobvinených.

4. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že nemožno vzhliadnuť zavinenie väzby zo strany žalobcu len so zreteľom na jeho osobu (recidivista), ani so zreteľom na jeho predchádzajúce odsúdenia, i keď išlo o totožnú drogovú trestnú činnosť. Pre posúdenie miery zavinenia žalobcu na vzatí do väzby je bezvýznamné, že sa odmietol k veci, príp. k dôvodom väzby vyjadriť, resp. sťažnosť proti vzatiu do väzby nezdôvodnil, nakoľko len využil zákonné oprávnenie. Odvolací súd nepovažoval za

relevantnú ani okolnosť, že pri kontrole políciou mal žalobca vytiahnuť z pravého vrečka svojej bundy zabalenú guľôčku heroínu a túto pustiť na zem, keďže toto konanie žalobcu tvorilo súčasť skutkovej podstaty trestného činu, ktorý sa mu kládol za vinu, a v trestnom konaní bolo preukázané, že uvedený skutok sa nestal. Pokiaľ žalovaná argumentovala tým, že sa mal žalobca kladenej trestnej činnosti dopustiť v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia z výkonu iného mu uloženého trestu, túto okolnosť uviedla až v odvolaní, a teda ide o neprípustnú novotu v zmysle § 366 Civilného sporového poriadku, na ktorú nemohol odvolací súd prihliadať. Odvolací súd tiež uviedol, že nemal k dispozícii (rovnako ako ani súd prvej inštancie) uznesenie o vzatí žalobcu do väzby, nakoľko ho ani jedna zo sporových strán nezaložila do súdneho spisu a nenavrhol vykonať dôkaz oboznámením sa s jeho obsahom. Z uvedeného dôvodu nemohol nad rámec stranami zhodne tvrdených skutočností bližšie preskúmať tie okolnosti, ktorými súd v trestnom konaní argumentoval vzatie žalobcu do väzby, a o ktoré sa v odvolaní opierala žalovaná. Žalovanej, ktorá namietala zavinenie žalobcu na uvalení väzby nič nebránilo v tom, aby predmetné rozhodnutie do súdneho spisu založila.

5. Na prijatý záver odvolacieho súdu nemal vplyv ani apel žalovanej na použitie tzv. testu proporcionality (ako nástroja posudzovania prípustnosti nezákonného dôkazu) a v rámci neho na potrebu hodnotenia dôkazu o prítomnosti alobalovej guľôčky s heroínom u žalobcu civilným súdom. Odvolací súd poukázal na to, že vyhodnenie alobalovej guľôčky, ktorej obsahom bola droga, tvorilo súčasť skutkovej podstaty trestného činu, ktorý mal spáchať žalobca, kvalifikovaného ako obzvlášť závažný zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi. Žalobca sa predmetného konania mal dopustiť počas policajnej akcie, ktorá bola v trestnom konaní vyhodnotená ako nezákonná a nelegálna, a preto nemohol ani súd rozhodujúci o vine žalobcu na dôkazy získané v jej priebehu prihliadať. So zreteľom na výsledok trestného konania, podľa ktorého sa skutok kladený žalobcovi za vinu vôbec nestal, t.j. žalobca sa v ňom opísaného konania nedopustil, žalovanou opísaná činnosť žalobcu, charakterizujúca skutok, pre ktorý sa viedlo proti nemu trestné konanie, nebola podľa mienky odvolacieho súdu preukázaná, a teda nebola ani rozhodujúca vo vzťahu k jeho vzatiu do väzby; nebol potom dôvod hodnotiť ju inak ako v trestnom konaní, a to ani v rámci tzv. testu proporcionality civilným súdom.

6. Pokiaľ išlo o samotnú výšku nemajetkovej ujmy, ktorú žalovaná v odvolaní nenapadla, ale jej nepriznanie v časti prevyšujúcej sumu 12 015 eur (z celkovej sumy 112 040 eur) spochybnil v podanom odvolaní žalobca, odvolací súd prijal záver, že z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nie je zrejmé, z akých dôvodov priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy práve v sume 15 eur za deň pobytu vo väzbe a vo zvyšku ju zamietol. V tejto časti napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie nezodpovedalo podľa názoru odvolacieho súdu požiadavkám kladeným na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

7. Proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalovaná a žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Žalovaná napadla rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu, t. j. tak v časti, ktorou došlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj v časti, ktorou došlo k zrušeniu rozsudku súdu prvej inštancie, nakoľko podľa jej názoru je nutné posudzovať uplatnený nárok v celistvosti a súhrnne. Prípustnosť dovolania odôvodnila s poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Dôvodmi pre prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku boli podľa jej názoru predovšetkým zjavná neodôvodnenosť a arbitrárnosť súdneho rozhodnutia. Namietala, že súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd, uznali ako právny základ nároku na náhradu nemajetkovej ujmy rozhodnutie o väzbe, pričom toto rozhodnutie nemali k dispozícii a ani nemali nijakým spôsobom možnosť sa oboznámiť s jeho obsahom. Odvolací súd na jednej strane posúdil uznesenie o vzatí do väzby ako titul na náhradu nemajetkovej ujmy, keď mal za preukázané, že rozhodnutím Okresného súdu Trnava zo 7. marca 2009 bol žalobca preukázateľne vzatý do väzby, a na strane druhej skonštatoval, že nemal predmetné uznesenie o vzatí žalobcu do väzby vôbec k dispozícii. Takéto rozporuplné odôvodnenie má za následok nezrozumiteľnosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia.

8. Vývodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku

žalovaná uviedla, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola doposiaľ vyriešená parciálna právna otázka, ktorou je otázka existencie zavinenia upravená v § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. Podľa názoru žalovanej odvolací súd nesprávne posúdil existenciu zavinenia žalobcu na jeho vzatí do väzby s ohľadom na osobitné okolnosti veci, osobu žalobcu, predchádzajúce odsúdenie za obdobný trestný čin a test proporcionality a tým nesprávne vylúčil zavinenie väzby žalobcom ako dôvod, pre ktorý žalobcovi nárok na náhradu škody neprináleží. Žalovaná zotrvala na svojom názore prezentovanom v doterajšom konaní, že žalobca si väzbu zaviniť sám, a toto zavinenie malo spočívať v predchádzajúcom spôsobe života žalobcu, v jeho právoplatnom odsúdení za úmyselný trestný čin rovnakej povahy, ako bol trestný čin, z ktorého bol pri rozhodovaní o väzbe obvinený, v plynutí skúšobnej doby, v držbe heroínu zabaleného v alobalovej guličke v momente zadržania a v pasívnom správaní v rámci trestného konania. V prípade žalobcu, ktorý bol v minulosti šesťkrát súdne trestaný, nie je významné, aký bol výsledok trestného konania v tomto prípade, teda že žalobca nebol uznaný za vinného, ale to, že v čase rozhodovania o väzbe existovali dôvody väzby a tie zakladali skutočnosti a okolnosti, ktoré vlastným konaním zaviniť žalobca. Žalovaná v tejto veci apelovala i na použitie testu proporcionality a na skutočnosť, že hoci v trestnom konaní bolo vyhodnotené, že policajná akcia, ktorá bola zameraná na osobu žalobcu, nebola vykonaná v súlade so zákonom, je nevyhnutné dôkazy získané a skutočnosti zistené v trestnom konaní použiť a riadiť sa nimi v civilnom konaní o náhradu škody, pretože podľa názoru žalovanej v civilnom konaní o náhradu škody súdu nič nebráni, aby prihliadol na skutočnosti plynúce z dôkazov získaných v trestnom konaní, pri súčasnom rešpektovaní výsledku trestného konania, t. j. oslobodenia žalobcu spod obžaloby. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku žalovaná záverom uviedla, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ ustáleným spôsobom nevyriešil, či predchádzajúce právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin rovnakej povahy ako je trestný čin, z ktorého je osoba, o ktorej väzbe sa rozhodovalo, obvinená, považovať za naplnenie ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. o zavinení väzby žalobcom, vylučujúceho vznik práva na náhradu škody spôsobenej väzbou, ak dôvodom väzby podľa rozhodnutia súdu o väzbe bola (aj) obava z pokračovania v trestnej činnosti, teda dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a to v spojení s ďalšími osobitosťami akými sú plynutie skúšobnej doby, odmietanie vypovedať a vyhodenie alobalovej guličky s heroínom.

9. K dovolaniu žalovanej sa vyjadril žalobca, ktorý ho navrhol ako neprípustné odmietnuť, alternatívne zamietnuť ako nedôvodné.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je potrebné odmietnuť.

11. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 9/Cdo/72/2020, 9/Cdo/260/2021). O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

12. V zmysle § 419 Civilného sporového poriadku je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie

prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku.

13. Podľa § 420 Civilného sporového poriadku je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Pokiaľ žalovaná dovolaním napadla výrok rozhodnutia, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým žalobu v časti uplatnenej sumy 100 025 eur zamietol, a vo výroku o náhrade trov konania, a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie, dovolací súd považuje dovolanie v tejto časti za neprípustné.

15. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 Civilného sporového poriadku, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Dovolací súd zastáva názor, že (kasačné, procesné) uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. Rozhodnutie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí. V dôsledku kasácie prvoinstančného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie nie je vec právoplatne skončená a súd prvej inštancie znovu o nej koná a rozhoduje (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/99/2017, 3Cdo/236/2016, 8Cdo/130/2017, 4Cdo/189/2020). Samotná povaha zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu o zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátení veci tomuto súdu na ďalšie konanie, otvára sporovým stranám možnosť v pokračujúcom spore uplatniť všetky svoje procesné práva, vrátane práv na využitie riadnych, prípadne aj mimoriadnych opravných prostriedkov.

16. Základným (a spoločným) znakom rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, je to, že ide buď o rozhodnutie, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie, alebo o rozhodnutie, ktorým bolo zmenené rozhodnutie súdu prvej inštancie. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii dôvodu prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu potvrdzujúcim alebo zmeňujúcim rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktoré môže byť za splnenia ostatných podmienok podrobené dovolaciemu prieskumu z hľadiska existencie vád podľa ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

17. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd uzatvára, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie súdu prvej inštancie a v zrušenej časti vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie, nie je dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku a ani podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku prípustné; nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí a ani o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie.

18. Pokiaľ išlo o potvrdzujúci výrok napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, žalovaná dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd zasiahol do jej práva na spravodlivý proces, pretože jeho rozhodnutie je arbitrárne a rozporuplné.

19. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku je treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Z ustálenej rozhodovacej praxe vyplýva, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 115/03).

20. Posudzujúc napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie vo vzťahu k naplneniu práva strany sporu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia dovolací súd dospel k záveru, že tak odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie, sa vysporiadali s právne relevantnou argumentáciou žalovanej adekvátne a preskúmateľne. Odôvodnenie rozhodnutí oboch súdov nižšej inštancie obsahuje dostatočne zrozumiteľné vysvetlenie posúdenia nároku žalobcu na náhradu škody a nemajetkovej ujmy, ktorý žalobca odvodzoval od nezákonného trestného stíhania a s tým súvisiaceho vzatia do väzby, pričom z rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií je zrejmé, akým spôsobom posudzovali existenciu podmienok pre každý čiastkový nárok uplatnený žalobcom a ako vyhodnotili jednotlivé námietky žalovanej podstatné pre rozhodnutie veci. Pokiaľ žalovaná videla rozporuplnosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia v tom, že odvolací súd uznal uznesenie o vzatí do väzby žalobcu ako titul na náhradu nemajetkovej ujmy, avšak zároveň konštatoval, že predmetné uznesenie nemal vôbec k dispozícii, dovolací súd upriamuje pozornosť na časť odôvodnenia, v ktorej odvolací súd túto skutočnosť (podľa žalovanej rozpornú) jasne ozrejmuje. Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že uznesenie o vzatí žalobcu do väzby nemal k dispozícii, pretože ho sporové strany do súdneho spisu nezaložili a nenavrhli vykonať dôkaz oboznámením sa s jeho obsahom. Žalovaná však skutočnosti týkajúce sa vzatia žalobcu do väzby nenamietala, preto v tomto ohľade súd vychádzal zo zhodných skutkových tvrdení strán. Nad rámec stranami zhodne tvrdených skutočností však nemohol bližšie preskúmať tie okolnosti, ktorými súd v trestnom konaní argumentoval vzatie žalobcu do väzby. Podľa platnej procesnej úpravy strany majú v konaní povinnosť tvrdenia, pričom skutkové tvrdenia strany, ktoré protistrana výslovne nepoprie, sa považujú za nesporné a súd o nich nevykonáva dokazovanie. Súdy oboch nižších inštancií vychádzali v konaní zo žalovanou nepopretej skutočnosti, že žalobca bol rozhodnutím súdu vzatý do väzby. Túto skutočnosť nepoprela žalovaná ani v dovolacom konaní, dokonca spolu s dovolaním predložila aj uznesenie Okresného súdu Trnava o vzatí žalobcu do väzby.

21. Dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie obsahuje riadne odôvodnenie prijatých záverov a zodpovedá zákonným požiadavkám na jeho náležitosti, a preto nemožno konštatovať existenciu tvrdenej vady podľa § 420

písm. f) Civilného sporového poriadku spočívajúcej v porušení práva na spravodlivý proces a znej vyvodzujúcej prípustnosti dovolania žalovanej.

22. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 Civilného sporového poriadku.

23. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Relevanciu podľa citovaného ustanovenia má len právna (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľky odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti prípadu - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

24. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku dovolací súd v súlade s vyššie uvedeným skúmal, či dovolateľka identifikovala takú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), či vymedzila jej podstatu a uviedla súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré vzhľadla nesprávnosť právneho riešenia odvolacieho súdu, a dovolací súd zároveň ešte túto právnu otázku neriešil.

25. Špecifickým prípadom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je nárok fyzickej osoby, ktorá bola vzatá do väzby, ak bolo proti nej trestné stíhanie zastavené, bola oslobodená spod obžaloby alebo vec bola postúpená inému orgánu. Táto osobitná právna úprava zodpovednosti za škodu vychádza z čl. 5 ods. 5 Dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie. Predpoklady vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe sú v zákone č. 514/2003 Z. z. vymedzené tak pozitívne (§ 8 ods. 5), ako aj negatívne (§ 8 ods. 6). Nevyhnutným predpokladom na vznik nároku na náhradu škody je teda naplnenie niektorej z hypotéz predpokladaných v ustanovení § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z. a súčasné nenaplnenie žiadneho z negatívnych predpokladov, za ktorých nárok na náhradu škody nevznikne podľa § 8 ods. 6. Z negatívnych podmienok vymedzených v ustanovení § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. žalovaná v konaní tvrdila existenciu zavinenia väzby žalobcom (§ 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.). Čo je potrebné považovať za zavinenie väzby samotnou osobou, ktorá žiada o náhradu škody, zákon č. 514/2003 Z. z. bližšie neustanovuje, preto je interpretácia a aplikácia tohto zákonného ustanovenia zverená všeobecným súdom, ktoré o nárokoch na náhradu škody spôsobenej väzbou rozhodujú.

26. Odvolací súd (podobne ako aj súd prvej inštancie) založil svoje rozhodnutie na závere, že tým, že došlo k oslobodeniu žalobcu spod obžaloby, je potrebné aj na rozhodnutie o vzatí žalobcu do väzby hľadiť ako na nezákonné. Na základe vykonaného dokazovania súdy oboch nižších inštancií dospeli k záveru, že v konaní sa nepreukázalo, že by si žalobca väzbu zavinil sám, a predchádzajúce právoplatné odsúdenie v iných trestných veciach, ako aj pasivita žalobcu v trestnom konaní pre takýto záver nestačí. Žalovaná považovala právne závery odvolacieho súdu v otázke posúdenia zavinenia väzby žalobcom za nesprávne a zároveň považovala za doteraz dovolacím súdom neriešenú otázku, či predchádzajúce právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin rovnakej povahy a pasivita v trestnom konaní majú vplyv (v miere vlastného zavinenia) na väzobné stíhanie.

27. Právnymi otázkami zavinenia väzby vo vzťahu k predchádzajúcej recidíve zahŕňajúcej dopustenie sa rovnakého alebo obdobného trestného činu sa dovolací súd už opakovane zaoberal (napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/154/2019, sp. zn. 7Cdo/243/2019 alebo sp. zn. 5Cdo/40/2019) a posudzoval, či predchádzajúce právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin rovnakej povahy ako je trestný čin, z ktorého je osoba, o ktorej väzbe sa rozhodovalo obvinená, možno považovať za naplnenie ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. o zavinení väzby žalobcom, vylučujúceho vznik práva na náhradu škody spôsobenej väzbou, ak dôvodom väzby podľa rozhodnutia súdu o väzbe bola obava z pokračovania v trestnej činnosti. Dovolací súd dospel k záveru, že zavinenie žalobcu na uvalení väzby nemožno vidieť len v tom, že išlo o osobu predtým niekoľkokrát súdne trestanú pre obdobný trestný čin, ak neexistovali žiadne iné objektívne okolnosti spočívajúce v aktívnom konaní či postoji obvineného, ktoré by dali príčinu na jeho vzatie do väzby.

28. Rovnako ani pasivitu obvineného v trestnom konaní (spočívajúcu vo využití procesného práva nevypovedať, resp. v nepodaní opravného prostriedku) nehodnotil dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti ako okolnosť majúcu priamy vplyv na vlastné zavinenie väzby (napr. rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/40/2019, sp. zn. 6 Cdo 75/2017 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 36/2020).

29. Za ustálenú rozhodovaciu prax možno v uvedených otázkach považovať aj správu prejednanú a schválenú plénom Najvyššieho súdu bývalej Československej socialistickej republiky pod č. Plsf 3/77 k niektorým otázkam výkladu a používania ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, z ktorej pri riešení nastolených právnych otázok vychádzal aj odvolací súd.

30. Z uvedeného porovnania vyplýva, že dovolací súd sa už vo svojej rozhodovacej činnosti zaoberal otázkami nastolenými žalovanou, čo je samo o sebe dôvodom na odmietnutie dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku pre neprípustnosť. Dovolací súd dodáva, že ak by žalovaná v tejto časti podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, ani v takom prípade by dovolací súd nemohol konštatovať jeho prípustnosť, nakoľko súdy nižších inštancií sa pri riešení uvedených otázok nastolených žalovanou neodklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, práve naopak, rozhodovali v súlade s ňou.

31. Pokiaľ súčasťou dovolaťkou nastolenej otázky posudzovania zavinenia väzby bolo aj konštatovanie „vyhodenia alobalovej guľičky s heroínom“ ako skutočnosti, ktorá mala preukazovať zavinenie väzby samotným žalobcom, dovolací súd poukazuje na to, že išlo o jeden zo segmentov z celkovo zisteného skutkového stavu a hodnotenia dôkazov, ktorý jednak nepredstavoval kruciálny právny záver odvolacieho súdu, na ktorom založil svoje rozhodnutie a jednak žalovaná v podstate namietala správnosť skutkových zistení súdov ako výsledok hodnotenia dôkazov, nakoľko odvolací súd zaujal jasný postoj, že v konaní nemožno prihliadať na žalovanou namietanú skutočnosť, pretože dokazovaním nebola preukázaná jej existencia, resp. bolo právoplatne v trestnom konaní konštatované, že uvedený skutok sa nestal. Nesprávne hodnotenie dôkazov a zistenie skutkového stavu ale nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku.

32. Pokiaľ žalovaná s uvedeným záverom odvolacieho súdu nesúhlasila a dôkaz získaný v trestnom konaní v rozpore so zákonom považovala za relevantný dôkaz použiteľný v civilnom konaní, dovolací súd v tomto ohľade poukazuje na názor Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovený v uznesení II. ÚS 273/2021, že „ani v konaní o náhradu škody spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci, v ktorom si fyzická osoba uplatňuje nárok v súvislosti s rozhodnutím o väzbe, nemôžu všeobecné súdy ignorovať záver všeobecných súdov rozhodujúcich v trestnej veci obvineného o nezákonnosti dôkazov (nelegálnych odposluchov, resp. záznamov vyhotovených ich prepisom) zabezpečených orgánmi činnými v trestnom konaní, ktorá skončila oslobodením obvineného spod obžaloby.“

33. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej -v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. c)

Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

34. V uznesení, ktorým bolo dovolanie odmietnuté nemusí dovolací súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania odôvodňovať (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

35. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.